

Čtyřicet dní s Bibli 2020

Prorokův zápas Jr 20, 7–18

Jeremjášova stížnost (verše 7-10)

V tomto oddíle Bible nahlížíme do prorokova srdce. Oddíl je psán poetickou formou, která nám může signalizovat nevšednost a obtížnou sdělitelnost popisovaných prožitků. V úvodních verších si prorok Hospodinu stěžuje na to, co mu jeho prorocká služba přináší. Jeremjáš se nestal prorokem z vlastní vůle (srov. 2P 1, 21). Hospodin jej povolal a získal pro úkol svého posla. V hebrejském textu tu v Jeremjášových úvodních slovech možná zaznívá i určitá výčitka vůči Bohu. V ČEP čteme: „Přemlouval jsi mne Hospodine a dal jsem se přemluvit ...“ (Jr 20, 7a). Použité hebrejské sloveso (P-T-H) může mít také význam „svést, zlákat“. Vyskytuje se rovněž ve verši 10, tam se však týká úkladů Jeremjášových nepřátel. Možná Jeremjášovi připadalo, že Pán Bůh byl tehdy na počátku jeho prorocké služby až příliš přesvědčivý.

Zvěstování Božího slova přinášelo proroku po celé dny posměch jeho okolí. Jeho poselství obsahovalo zvěsti o tvrdých Božích soudech, které měly dopadnout na jeho lid, prorokoval o násilí a zhoubě (např. Jr 6). Tím však násilí a zhoubu zároveň přivolával sám na sebe. Předchozí oddíl vypráví o tom, jak byl kvůli svému poselství zbit a vsazen do klády (Jr 20, 1 – 6). Říkal si, že už raději v Hospodinově jménu mluvit nebude. Ale nemohl nemluvit. Boží slovo bylo jako oheň zavřený v jeho kostech. Závěr verše 9 bychom zřejmě měli chápat tak, že Jeremjáš ten vnitřní tlak už nemohl unést. Slovo Boží zkrátka muselo ven.

Na začátku verše 10 prorok cituje doslova z Ž 31, 14a. Objevují se tu slova „kolkolem děs“ (H. MAGÓR MISSÁVÍV). To bylo jméno, ohlašující soud, jež dal Hospodin Pašchúrovi, který dal proroka zbit a vsadit do klády (Jr 20,3). Pašchúr to měl prožít v budoucnu, avšak Jeremjáš to prožíval právě v tu chvíli – díky své věrné službě. Donášely se k němu všelijaké pomluvy. Byl ohrožen udavači. Dokonce i jeho bývalí přátelé číhali na jeho poklesnutí. Snad ho chtěli vyprovokovat k nějakým slovům, díky nimž by ho mohli obžalovat. Podobným nástrahám býval vystaven i Pán Ježíš (L 20, 20 – 23; J 8, 6). Prorokovi nepřátelé vyjadřovali svou naději slovy: „*Snad se dá nachytat, ...*“ (Jr 20, 10 ČEP). Slovo nachytat je překladem slovesa P-T-H (přemluvit, svést,

zlákat), které je použito na začátku ve verši 7. Kvůli hlásání Božího slova se mu chtěli mstít i jeho někdejší přátelé.

Naděje v Hospodinu (verše 11-13)

Uprostřed své tísně si však Jeremjáš připomíná, že je s ním Hospodin jako přesilný bohatýr. Když Hospodin Jeremjáše povolával, slíbil mu, že bude s ním (Jr 1, 8). Jeremjáš si nyní tento Boží slib připomíná. Dospět k tomuto vyznání víry v Hospodina muselo být pro proroka zápasem. Zápasem bylo jistě už samo vyznávání. Bylo rozhodným pozvedáním štítu víry uprostřed přetrvávajícího protiventství a vnitřního i vnějšího utrpení (srov. Ef 6, 16). Prorok vyjadřuje své přesvědčení, že to budou nakonec jeho nepřátelé, kdo budou poraženi a navěky zahanbeni. Nyní je zahanben prorok a oni se mu vysmívají. To je však jen dočasné. Z dlouhodobého hlediska, z hlediska věčnosti, bude vítězem prorok. A na rozdíl od proroka, který nesl potupu jen na čas, oni budou zahanbeni navěky. Se svým sporem se Jeremjáš obrací na Hospodina, který je schopen zkoumat nitro každého člověka (srov. Jr 11, 20; 17, 9n). Hospodin tedy jistě vidí i to, že Jeremjáš pouze věrně předává, co přijal od Boha, že trpí neprávem. Prorok má tedy naději, že nakonec uvidí pomstu nad svými nepřáteli. Pán Bůh vynese na světlo, kdo je tu skutečně v právu a kdo ne.

Od vyjádření své naděje na spravedlivé zakončení své pře přechází prorok k výzvě k chválení Hospodina zpěvem. Důvodem k chvále je to, že Hospodin vysvobodil ubožáka z rukou „zlovolníků“ (tak v ČEP, v. 13; jiná možnost překladu: „jednajících zle“). Slovo „vysvobodil“ (v. 13 ČEP) by se snad mohlo týkat i vyproštění z „Pašchúrovy“ klády (viz Jr 20, 3). Spíše bychom je však měli chápat jako vyjádření jistoty, že Pán Bůh ubožáka (tj. proroka), nakonec vysvobodí. Jedná se zde pravděpodobně o prorocké perfektum, kdy se o předpověděných událostech mluví tak, jako by se už staly.

Prorok by byl raději, kdyby nikdy nežil (verše 14 – 18)

Po slovech naděje a chvály následuje opět náhlý sestup do temnoty beznaděje. Přirozeně můžeme mít dojem, že by bylo vhodnější umístit tento oddíl mezi dva předchozí – za verš 10 a před verš 13. Avšak jeho zařazení na tomto místě má jistě svůj smysl. V duši proroka se stav naděje a beznaděje pravděpodobně

nevystřídal tak rychle, jako v textu. Po čase se však patrně obavy opět přihlásily a bylo třeba znovu zápasit o pevnost víry v Hospodina. I z našich životů víme, že se různé zkoušky a pokušení opakují. A je třeba znovu a znovu vést boj víry (sr. 1Tm 6, 12).

Prorok by byl raději, kdyby se nikdy nenarodil. Důvodem bylo samozřejmě jeho velké životní trápení. V tomto smyslu bychom měli chápat i jeho zlořečení, které je projevem jeho lidské slabosti. Podobně jako Jób zlořečí dni svého narození (srov. Jb 3, 3). Zlořečí dokonce muži, který jeho otci přinesl radostnou zprávu o jeho narození. Svolává na něj úděl měst, která byla vyvrácena Hospodinem. Má jistě na mysli zejména Sodomu a Gomoru (viz Gn 19, 23-29). A to za to, že ho onen muž raději neusmrtil ještě před jeho narozením a nezabránil mu tak v prožívání trápení, strastí a hanby. Matčino nitro by se tak stalo jeho hrobem. Jeremjáš zde patrně nemá na mysli nějakého konkrétního člověka, kterému by chtěl svým zlořečením škodit. Pouze poeticky vyjadřuje svou bolest a touhu po vysvobození z ní. Stejně jako v případě Jóbově, ani Jeremjáš u zlořečení nekončí. Zůstává věrný Hospodinu.